

शंकरराव पुजारी नुतन नागरी
सहकारी बँक., इचलकरंजी या
बँकेच्या विशेष एकरकमी कर्ज
परतफेड योजनेस मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: युआरबी-१८२३/प्र.क्र.२३५/७-स,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक :- ३० जून, २०२३.

वाचा :- १) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे यांचे पत्र क्र.
जा.क्र.ना.बँका/नुतन बँक/ओटीएस/१९६/२०२३ दि.११.०४.२०२३

प्रस्तावना:-

शंकरराव पुजारी नुतन नागरी सहकारी बँक., इचलकरंजी या बँकेकडे येणे कर्जाचे प्रमाण अधिक असून संपूर्ण कर्ज थकबाकीत गेली आहेत. सदर कर्ज वाटप करून बरीच वर्ष झालेली असल्याने सदर कर्ज वसूल करणे अडचणीचे होत आहे. यास्तव, बँकेस विशेष एक रकमी कर्ज परतफेड योजनेस मान्यता दिल्यास बँकेतील जुन्या कर्जखात्यांची वसूली होण्यास मदत होईल. त्यामुळे वसूलीनंतर बँकेचा संचित तोटा कमी होऊन बँकेस वाढीव तरलता उपलब्ध होऊन बँकेला झालेला तोटा भरून येण्यास मदत होईल व बँकेची पत सुधारण्यास मदत होईल. सबब, बँकेचे हित लक्षात घेऊन बँकेसाठी विशेष एकरकमी कर्ज परतफेड योजना मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे यांनी दि. ११.०४.२०२३ रोजीच्या पत्राद्वारे शंकरराव पुजारी नुतन नागरी सहकारी बँक., इचलकरंजी या बँकेसंदर्भात सादर केलेल्या विशेष एकरकमी कर्ज परतफेड योजनेस मुदतवाढ देण्याच्या प्रस्तावास महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम १५७ मधील तरतूदीनुसार शासनास प्राप्त असलेल्या अधिकारानुसार महाराष्ट्र सहकारी संस्था नियम, १९६१ मधील नियम-४९ च्या तरतुदीमधून सूट देऊन शंकरराव पुजारी नुतन नागरी सहकारी बँक., इचलकरंजी या बँकेस परिशिष्ट “ अ ” प्रमाणे नमूद विशेष

एकरकमी कर्ज परतफेड योजनेस मान्यता देण्यात येत आहे. सदर योजना दिनांक ३१.०३.२०२४ पर्यंत लागू राहिल.

वरील योजनेच्या अंमलबजावणीचा सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे यांनी दरमहा आढावा घेऊन भारतीय रिझर्व बँकेच्या अटीचे शंकरराव पुजारी नुतन नागरी सहकारी बँक., इचलकरंजी यांचेकडून काटेकोरपणे पालन होत असल्याची खात्री करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०६३०१८५८३६६६०२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्रीकृष्ण वाडेकर)
वि.का.अ. तथा सहनिबंधक
महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

- १) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- २) विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोल्हापूर.
- ३) जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, कोल्हापूर.
- ४) अवसायक, शंकरराव पुजारी नुतन नागरी सहकारी बँक., इचलकरंजी.
- ५) निवडनस्ती ७-स.

परिशिष्ट “अ”

शासन निर्णय क्र. युआरबी-१८२३/प्र.क्र.२३५/७-स, दि. ३० जून, २०२३ सोबतचे सहपत्र

१. बँकेचे नाव : शंकरराव पुजारी नूतन नागरी सहकारी बँक, इचलकरंजी

२) योजनेसाठी पात्र कर्जदार -

- अ) दि.३१/०३/२०२२ अखेर जी कर्जखाती अनुत्पादक कर्जाच्या संशयित (Doubtful) किंवा त्यावरील वर्गवारीत समाविष्ट केलेली असतील अशा सर्व कर्ज खात्यांना ही योजना लागू होईल.
- ब) दि.३१/०३/२०२२ अखेर अनुत्पादक कर्जाच्या 'सबस्टँडर्ड' वर्गवारीत समाविष्ट झालेल्या व नंतर संशयित व बुडित वर्गवारीत गेलेल्या कर्जखात्यांना देखील ही योजना लागू होईल.

३) योजनेसाठी अपात्र कर्जदार -

- रिझर्व्ह बँकेच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार सदर योजना ही पुढील कर्जांना लागू होणार नाही.
- अ) फसवणूक, गैरव्यवहार करून घेतलेली कर्जे व जाणिवपूर्वक थकविलेली कर्जे.
- ब) रिझर्व्ह बँकेच्या मार्गदर्शक तत्वांचे अथवा आदेशांचे उल्लंघन करून वितरीत केलेली कर्जे.
- क) आजी व माजी संचालकांना व त्यांच्याशी हितसंबंध असणाऱ्या भागीदारी संस्था/कंपन्या/संस्था यांना दिलेल्या कर्जांना अथवा त्यांची जामिनकी असणाऱ्या कर्जांना रिझर्व्ह बँकेच्या पूर्व परवानगीशिवाय सदर सवलत देता येणार नाही.
- ड) संचालकांच्या कुटुंबातील व्यक्तींना दिलेल्या कर्जासाठी अथवा ते जामीनदार असलेल्या कर्जांना सदर योजना लागू होणार नाही. (येथे 'कुटुंब' (Family)) म्हणजे म.स.का. कलम ७५(२) मधील स्पष्टीकरण १ मध्ये नमूद केलेप्रमाणे पत्नी, पती, वडील, आई, भाऊ, बहीण, मुलगा, मुलगी, जावई किंवा सून)
- इ) पगारदारांच्या मालकांशी जर पगारकपातीचा करार झाला असेल तर अशा पगारदारांना दिलेल्या खावटी कर्जासाठी सदर योजना लागू होणार नाही.
- अपवाद - एखादी पगारदार कर्मचा-यांची कंपनी आस्थापना जर बंद झाली असेल अथवा कर्मचारी कपात योजनेनुसार (Employee Retrenchment) जर कर्जदार/ जामीनदार यांची नोकरी संपुष्टात आली असेल तर अशा पगारदारांच्या कर्ज प्रकरणांना सदर

योजना लागू राहिल. तसेच जर पगारदार कर्मचारी (कर्जदार) मयत झाला असेल, तर अशा पगारदार कर्ज प्रकरणांना देखील सदर योजना लागू राहिल.

फ) एकरकमी कर्ज परतफेड योजनेनुसार तडजोडीची रक्कम जर रु.५० कोटी किंवा त्यापेक्षा जास्त असेल तर अशा कर्ज प्रकरणांना सदर योजना लागू करण्यासाठी सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची पूर्वपरवानगी घेणे अनिवार्य राहिल.

४) योजनेची मुदत

या योजनेची मुदत दि. ३१ मार्च २०२४ पर्यंत राहिल. दि. २९ फेब्रुवारी २०२४ पर्यंत प्राप्त झालेल्या अर्जांवर दि. ३१ मार्च २०२४ पर्यंत निर्णय घ्यावा लागेल.

५) योजनेची व्याप्ती

- ही योजना सर्व प्रकारच्या कर्जांना तसेच कर्जाव्यतिरिक्त दिलेल्या तात्पुरती उचल मर्यादा, बील डिस्काउंट व इतर आर्थिक सवलतींना लागू होईल.
- कोणत्याही कायद्यांतर्गत कारवाई चालू असणाऱ्या व कलम १०१ अन्वये वसूली दाखला प्राप्त व कलम ९१ अन्वये निवाडे प्राप्त झालेल्या कर्जांनासुद्धा ही योजना लागू होईल.
- जेथे कर्जदाराची एकापेक्षा जास्त कर्जखाती असतील व त्यापैकी एखादे / काही कर्जखाती अनुत्पादक झाली म्हणून इतर सर्व कर्जखाती 'समूह कर्जे' म्हणून अनुत्पादक होतात. तर सर्व कर्जखात्यांना एक रकमी कर्ज परतफेड योजेची सवलत देण्यात यावी.

६) योजनेसाठी तडजोडीचे सूत्र

रिझर्व्ह बँकेने उत्पन्न संकल्पना - जिंदगीचे वर्गीकरण व अनुत्पादक जिंदगीसाठी करावयाच्या तरतुदीसाठी प्रसिध्द केलेल्या मास्टर सर्कुलर क्रमांक १२ दिनांक १/७/२०१५ नुसार कर्जखात्याचे केलेले वर्गीकरण खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र	जिंदगी वर्गीकरण	थकीत कालावधी
१	सबस्टॅन्डर्ड जिंदगी (Substandard)	अनुत्पादक झाल्यानंतर १२ महिने पर्यंत
२	संशयीत-१ (Doubtful-१)	सबस्टॅन्डर्ड झाल्यानंतर १२ महिने
३	संशयीत-२ (Doubtful-२)	संशयीत-१ झाल्यानंतर ३६ महिने पर्यंत
४	संशयीत-३ (Doubtful-३)	संशयीत-१ झाल्यानंतर ३६ महिन्यांचे वर
५	बुडीत (Loss)	बँक, लेखापरीक्षक, सहकार विभाग यांनी प्रमाणित केलेनुसार

अ) ज्या दिवशी संबंधित कर्जखाते हे अनुत्पादक कर्जाच्या संशयीत-१ (Doubtful-१) या वर्गवारीत वर्गीकृत केले असेल त्या दिवशीचा लेजर बॅलन्स व येणे व्याज अशी एकत्रित रक्कम येणे समजावी.

ब) बँकेने द.सा.द.शे. १२% दराने सरळव्याज पद्धतीने तडजोडीच्या दिनांकापर्यंत व्याजाची आकारणी करावी.

क) तडजोड रक्कम परिशिष्ट ब-१ प्रमाणे निश्चित करावी व तडजोड रक्कम उणे (Negative) येत असेल तर अशी रक्कम कर्जदारास परत न करता संबंधीत कर्जखाते या योजनेअंतर्गत बंद करावे.

ड) १) संशयीत-३ (Doubtful-३) किंवा बुडीत कर्जखात्याची येणेबाकी काढताना संशयीत-१ (Doubtful-१) च्या मुददल रकमेवर द.सा.द.शे. १२% व्याजदराने सरळव्याज पद्धतीने डी-३ पर्यंतच्या कालावधीसाठी व्याजाची आकारणी करावी व त्यामध्ये डी-१ तारखेचे व्याज मिळावावे व परिशिष्ट ब-१ अनुसार तडजोड रक्कम निश्चित करावी. सदर कर्जखात्यावर संशयीत-३ (Doubtful-३) किंवा बुडीत (Loss) च्या दिनांकानंतर व्याज वसूल करण्यात येणार नाही.

२) जर तडजोड रक्कम उणे (Negative) येत असेल तर अशी रक्कम कर्जदारास परत न करता संबंधीत कर्जखाते या योजनेअंतर्गत बंद करावे.

इ) १) मयत कर्जदाराच्या बाबतीत तडजोड रक्कम परिशिष्ट ब-२ प्रमाणे निश्चित करावी.

२) जर तडजोड रक्कम उणे (Negative) येत असेल तर अशी रक्कम कर्जदारास परत न करता संबंधीत कर्जखाते या योजनेअंतर्गत बंद करावे.

उपरोक्त सुधारणेमध्ये नमूद करण्यात आलेल्या परिशिष्ट ब-१ मध्ये- संशयीत-३ (Doubtful-३) बुडीत कर्ज खात्यासंदर्भात तडजोडीचे सूत्र व परिशिष्ट ब-२ मध्ये ६ मयत कर्जदारांच्या खात्यासंदर्भात तडजोडीचे सूत्र नमूद करण्यात आलेले असून सदर दोन्ही परिशिष्टे शासन निर्णयामध्ये समाविष्ट करण्यात येत आहेत.

३) दि.३१/३/२०२१ रोजी किंवा तत्पूर्वी जी कर्जखाती संशयित-३ (Doubtful-३) किंवा बुडीत (Loss) या प्रकारात वर्गीकृत केली असतील व सदर कर्जदार मयत असेल तर, मयत थकीत कर्जदारांच्या वारसांकडून वसूली करताना सदरचे खाते संशयीत-१ (Doubtful-१) मध्ये वर्ग झाल्याच्या दिनांका रोजीची एकूण येणे (मुददल+व्याज) रक्कम वसूल करावी.

७) बँकांनी करावयाची कार्यवाही

अ) योजना स्विकारल्यानंतर ती सर्व कर्जदारांमध्ये कोणताही भेदभाव न करता समान पद्धतीने लागू करण्याचे बंधन बँकांवर राहिल.

- ब) योजना स्वीकारल्यानंतर त्याची माहिती सर्व शाखांच्या नोटीस बोर्डवर लावणे बँकांना बंधनकारक आहे. तसेच ग्राहकांनी मागणी केल्यास या योजनेची प्रत देण्याचे बंधन बँकांवर राहिल.
- क) या योजनेअंतर्गत नामंजूर करण्यात येणा-या सर्व कर्जदारांना कारणासह नामंजूरीचे पत्र देणे बँकांवर बंधनकारक राहिल.
- ड) एन.पी.ए. ची तारीख व वर्गवारी बँकेच्या दफतराप्रमाणे व लेखापरिक्षकांनी प्रमाणित केल्याप्रमाणे निश्चित करण्यात यावी. कर्ज परतफेडी संबंधी बाबींमधील वाद महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम ९१ अंतर्गत सोडविण्याची तरतूद आहे. त्याप्रमाणे सदर योजनेचा लाभ देणेचे अनुषंगाने अगर तडजोड रकमेबाबत काही वाद निर्माण झाल्यास त्याबाबत संबंधित तरतूदीप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.
- इ) सदर कर्ज परतफेड योजनेअंतर्गत कर्जखाते बंद करताना संबंधित कर्जदारास नव्याने कर्ज / सवलत देता येणार नाही. कर्जदारास पुढील ५ वर्षांपर्यंत बँकेकडून कोणत्याही प्रकारचे कर्ज / सवलत घेता येणार नाही तसेच तो बँकेतील कोणत्याही कर्जास / सवलतीस ५ वर्षे जामीन राहू शकणार नाही.
- ई) सदर योजनेअंतर्गत अर्जामध्ये नमूद करण्यासाठी कर्जदाराने आपल्या कर्जखात्याची (लेजर) माहिती मागितल्यास बँकेने सदरची माहिती कर्जदारास तात्काळ उपलब्ध करून दयावी.

८) परतफेड करण्यासाठी कालावधी

- अ) कर्जदाराने एक रकमी कर्ज परतफेड योजने नुसार करावयाच्या अर्जासोबत, सदर कर्ज प्रकरण ज्या दिवशी अनुत्पादक कर्जाच्या संशयीत-१ (Doubtful-१) या वर्गवारीत वर्गीकृत केले असेल, त्या दिवशीच्या लेजर बॅलन्सच्या (मुददल + व्याज) किमान ५% रक्कम भरणे आवश्यक आहे.
- ब) i) एक रकमी परतफेड योजनेअंतर्गत अर्ज मंजूरीचे पत्र प्राप्त झाल्यापासून कर्जदाराने एक महिन्यात तडजोडीची सर्व रक्कम भरणे आवश्यक आहे.
अथवा
- ii) एकरकमी कर्ज परतफेड योजनेअंतर्गत अर्ज मंजूरीचे पत्र प्राप्त झाल्यापासून एक महिन्याचे आत कर्जदाराने तडजोड रकमेच्या किमान २५% रक्कम भरल्यास उर्वरित रक्कम भरण्यास पुढील जास्तीत जास्त ११ मासिक हप्त्यांचा कालावधी देता येईल. कर्जदाराने १ महिन्यांत २५% रक्कम न भरल्यास सदर योजनेचा लाभ घेणेस कर्जदाराने नकार दिला आहे असे समजून कर्जदाराने अर्जासोबत भरणा केलेली ५% रक्कम बँकांनी मुददलात जमा करून घेतली जाईल.

iii) उर्वरित ७५% रकमेचा भरणा पुढील ११ मासिक हप्त्यामध्ये करावयाचा असून, त्यास द.सा.द.शे. १२% सरळव्याज पद्धतीने व्याजाची आकारणी केली जाईल. या कालावधीत कोणताही हप्ता भरण्यास उशीर झाल्यास त्यावर उशीर झालेल्या मुदतीसाठी व उशीर झालेल्या रकमेवर द.सा.द.शे. २% दंड व्याज आकारण्यात येईल.

क) प्रथम १२ महिन्यांच्या कालावधीत तडजोड रकमेचा संपूर्ण भरणा अर्जदाराने न केल्यास, उर्वरित रकमेसाठी त्यास जास्तीत जास्त १२ महिन्यांचा जादा कालावधी दिला जाईल व अशा कालावधीसाठी उर्वरित रकमेवर द.सा.द.शे. १२% व्याजदर आकारला जाईल. या वाढीव कालावधीत कोणताही हप्ता भरण्यास उशीर झाल्यास त्यावर उशीर झालेल्या मुदतीसाठी व उशीर झालेल्या रकमेवर द.सा.द.शे. २% दंड व्याज आकारण्यात येईल.

ड) वरीलप्रमाणे जास्तीत जास्त २४ महिन्यात तडजोड रकमेचा भरणा अर्जदाराने न केल्यास, अर्जदारास दिलेली सवलत रद्द करून त्यांनी यापूर्वी भरणा केलेली सर्व रक्कम प्रथम थकित व्याजापोटी व नंतर मुदलापोटी वसूल करून नियमित व्याजासह व इतर सर्व खर्चासह सर्व येणे रक्कम वसूल करण्याचा अधिकार बँकेस राहिल.

९) योजनेसंबंधी इतर तरतुदी

अ) या योजनेत बदल करण्याचा अधिकार बँकेस असणार नाही.

ब) सदर योजना स्वीकारल्यानंतर ती सर्व कर्जदारांना कोणताही भेदभाव न करता समान पद्धतीने लागू करण्याचे बंधन बँकांवर राहिल.

क) एक रकमी कर्ज परतफेड योजनेअंतर्गत सवलत मिळणाऱ्या कर्जखात्यांना महाराष्ट्र सहकार नियम १९६१ चे नियम ४९ अंतर्गत नमूद केलेली निर्लेखनाची प्रक्रिया लागू होणार नाही.

ड) या योजनेअंतर्गत होणाऱ्या वसुलीवर सरचार्ज लागणार नाही.

इ) जामीनदार हे सहकर्जदार असल्याने या योजनेअंतर्गत कर्जदाराने अर्ज केला नाही तर तो जामीनदारांनाही अर्ज करता येईल.

ई) या योजनेबाबत परिशिष्ट ब (तडजोडीचे सुत्र), परिशिष्ट क (अर्जदाराने करावयाचा अर्जाचा नमुना), परिशिष्ट ड (मंजूरी पत्राचा नमुना), परिशिष्ट इ (वार्षिक सर्वसाधारण सभेसमोर द्यावयाची माहिती), परिशिष्ट ब१ (बुडीत कर्जखात्यासंदर्भात तडजोडीचे सुत्र), परिशिष्ट ब२ (मयत कर्जदाराच्या कर्जखात्यासंदर्भात तडजोडीचे सुत्र) जोडली आहेत.

१०) योजनेची प्रसिध्दी व प्रचार :-

या योजनेचा अधिकाधिक कर्जदारांना व बँकांना फायदा घेता यावा व बँकेकडील एन.पी.ए. कमी होण्यास मदत व्हावी या दृष्टीने आवश्यक ती प्रसिध्दी व प्रचाराची मोहिम बँकेने हाती घ्यावी.

११) योजनेचे संनियंत्रण व अहवाल सादर करणे.

सदर योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी होण्याचे दृष्टीने सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी वेळेवेळी आढावा घेऊन या योजनेचे संनियंत्रण करावे व योजनेच्या प्रगती व फलनिष्पत्तीबाबत संबंधीत संस्था व क्षेत्रीय यंत्रणांकडून माहिती घेऊन दर तीन महिन्यांनी शासनास अहवाल सादर करावा.

(श्रीकृष्ण वाडेकर)
वि.का.अ. तथा सहनिबंधक
महाराष्ट्र शासन